

rito etiam in hoc casu posse allegari regula, dolo facis petere quod restitutus es. Et haec pro nunc sufficiant quo ad civitates Mutinae et Regii ac Rubierae.

323* Quoad pertinentia vero ad civitatem Ferrariae negamus ipsius utile dominium ad sedem apostolicam esse devolutum, et si aliqua asserta privatio adducatur propter ea quod demonstrabitur ipsam esse factam parte inaulita et duce predicto citato ad locum non tutum et fulminanter iuris ordine non servato, ex quibus dictae privationis nullitas manifeste apparebit et nulliter facta ac absque nulla legitima causa merito dici poterit, demonstrabitur etiam eius absolutio et redintegratio. Quantum autem ad obiectionem factam contra praefatum ducem circa capitula Adriani, negamus ipsum ducem dictis capitulis contravenisse, imo dicimus ea ad unguem observasse dum itidem sibi servata fuerint ut plenius ex conscripto demonstrabitur.

Postremo dicimus quod praefatus dux noster, qui in merito ac iniuste supradictis terris spoliatus fuit, et per earum occupationem non solum obfractus amissos sed etiam ob multas impensas quas dictae occupationis causa fecit ingens ac fere inextimabile damnum passus est, potuisset ac poterat fructuum ipsorum restitutionem et damnorum emendationem merito petere, et tamen id facere ommisit ac ommittebat ob reverentiam quam Summos Pontifices et Sedem Apostolicam prosecutus est et prosequitur. Sed cum videat tam dure tam inhumaniter atque impie, (quod tamen citra Sanctitatis Domini nostri iniuriam et offensionem sit dictum) ab agentibus Beatitudinis Suae contra se agi ac tot et tanta peti, quod si concederetur inops ac fere nudus remaneret et frustra ei locus intrandi in pacem et confederationem Bononiae percussam reservatus fuisset, cogitur et ipse petere et supplex per Jesu Christi viscera petit ut Caesarea Maestas lex viva in terris circa narrata damna sibi illata aliquam compositionem facere curet, cum presertim vassallus suae imperialis coronae, in bonis ab ea recognitis damnificatus fuerit, pro qua compositione facienda si Sanctitas Domini Nostri rem totam arbitrio Caesaris committendam non censuerit, erit etiam paratus ipse Dux noster alios ad id arbitros seu arbitratores sui parte eligere si Sua Sanctitas itidem pro eius parte facere dignabitur, ita ut iis discordantibus adhibeatur mediator neutri partium suspectus, cuius auctoritate cum dictis arbitris omnes controversiae sedari queant, et ad amicabilem compositionem reduci, et qui arbitri rem summarie, modo constat, modo agatur, decidere et terminare

debeant ut inde ipse dux noster publica Italiae quiete cum coeteris fruatur, et in foedere percusso, loco quam sibi reservato comprehensus, merito censeatur. Et si praefatus S. Dominus Noster aequam et honestam compositionem per Maestatem Caesaream concludi, vel si iustitiam, ut praefatur, fieri re- 324
cusaverit, quod in vicario Christi ita credendum non est ut foret absurdum, suppliciter petimus ab ipsa Maestate Caesarea ut vassallum suum ac devotissimum servitorem injuste opprimi non patiat, nec idem dux noster iusto de loco coactus ad ea cogitanda ac tentanda compellatur. Quae, fractis patientiae retinaculis, rabies plerumque desperatos ac furentes tentare cogit. Non enim tam vili tamque pusillo animo est ipse dux noster, ut si neque honestis conditionibus compositionem neque manifestis rationibus iustitiam assequi potuerit, non mallit (in Deo sperans) omne periculum per vim poenitendi perpeti ac subire, quam sponte cedens honorem ac statum simul admittere et quamvis contra pontificias ac caesareas vires nequiret se perpetuo tueri ac defendere, sed eis tandem necesse esset victum succumbere; hoc tamen in calamitate sua solamen haberet, quod non sequetur per ignaviam periisse, sed armis duorum principum supremorum dominorum suorum inclementer et immerito perditus fuisse diceretur. Quae ab eodem duce nostro nobis scripta fuisse testamur. Coeterumque ad ea quae in dicta interpellatione ad Caesaream Maestatem pertinent respondemus, ducem nostrum, ut obsequentissimum dictae Caesareae Maestatis vassallum et servitorem ab eius voluntate non discessurum cum confidat quod ipsa Maestas Caesarea pro magnanimitate sua nihil ab eo sit petitura, quod a iustitia et ab imperiali benignitate atque clementia sit alienum, neque sit ipsi humillimo servitori suo quod eidem debet negatura.

*Da Bologna, di 5 zener 1529, al signor 325¹⁾
marchese di Mantova.*

Già 3 zorni fo data a li oratori de lo illustrissimo signor duca di Ferrara una intimation del papa et imperator da mandar a sua excellentia, et se ne aspetta risposta. Il papa gli à dimandà Modena, Rezo et Rubiera con li casteli et iurisdizione sua et li frutti che 'l ne ha havuto, et che 'l produchi le ragioni che lui pretende haver in Ferrara. L'imperatore gli adimanda Carpi con tutto el contado et li frutti

(1) La carta 324^a è bianca.